

COSUN MAGAZINE

02
2015

"HET WORDT **EXTRA**
PUZZELEN, DIT JAAR"

6

INDEX

Van de vicevoorzitter.....	3
Rondje langs de leden.....	4
"Het wordt extra puzzelen, dit jaar"	6
"De aardappel business is global business"	8
Lering uit Unitip	10
IRS-informatie	12
Kort Nieuws.....	16

CONTACT

Cosun, redactieadres

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Suiker Unie centraal agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst@suikerunie.com
www.cosunleden.nl
Voor adressen agrarische dienst in de regio zie: www.cosunleden.nl

COLOFON

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS, Engel Lameijer en Persbureau Melissen

Foto omslag

Jan-Martijn Eggens, bietenteler in Vroomshoop

Basisontwerp

Koenders Design

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2015

JAARVERSLAG 2014

In dit nummer van Cosun Magazine is de samenvatting van het Cosun Jaarverslag over 2014 bijgevoegd met daarin de belangrijkste gegevens en informatie over Cosun. Het volledige jaarverslag is na te lezen en te downloaden op www.cosun-jaarverslag.nl. Ook de jaarverslagen van voorgaande jaren staan hier. Op de site wordt over enkele weken ook het Cosun MVO-verslag over 2014 gepubliceerd. We houden u hiervan op de hoogte via een aankondiging op www.cosunleden.nl.

De fabriek in Dinteloord met op de voorgrond twee diksaptanks

DIKSAPVERWERKING SUIKER UNIE

In Dinteloord wordt vanaf 23 maart in vier weken 160.000 ton diksap verwerkt tot 100.000 ton suiker. Volgens planning is de klus voor Koningsdag afgerond. De productie gaat dag en nacht door en gebeurt in een vierploegendienst. Dat de verwerking in Dinteloord juist nu plaats vindt, hangt samen met een geplande aanpassing van de verdampingsinstallatie. Een gedeelte van de verdamping is tijdens de diksapraffinage in bedrijf en wordt na

de raffinage gesloopt en vernieuwd. De klus moet geklaard zijn voor de start van de nieuwe bietencampagne.

Vierverlaten

De diksapverwerking in Vierverlaten start op 11 mei en duurt ruim vier weken. Tegen die tijd is er weer voldoende ruimte in de suikersilo's. De logistiek van productie en opslag verloopt op deze manier soepel en efficiënt.

WEER AAN DE SLAG

Dirk de Lugt
Voorzitter

De vorige uitgave van Cosun Magazine heb ik verstek moeten laten gaan door het plotselinge overlijden van mijn vrouw Marianne. Samen met onze drie kinderen ben ik die eerste onwerkelijke weken doorgekomen. Uw betrokkenheid die ons op tal van manieren heeft bereikt, heeft mij en mijn kinderen geraakt en bijzonder goed gedaan. Daarvoor wil ik u hartelijk danken. Een speciaal woord van dank voor Gerard van Tilburg, onze vicevoorzitter, die meteen een deel van mijn taken overnam en er zo voor zorgde dat ik de tijd en ruimte kreeg om me helemaal te richten op mijn privésituatie. Juist in deze uitzonderlijke omstandigheden heb ik mij zeer gesteund gevoeld.

Goed resultaat 2014

De voorlopige jaarcijfers over 2014 wijken niet af van de definitieve cijfers die in maart zijn vastgesteld. Het resultaat is weliswaar minder hoog dan in de voorgaande jaren, maar is nog steeds goed. In de jaarvergadering van de coöperatie op 27 mei wordt het Cosun Jaarverslag 2014 aan de ledenraad ter goedkeuring voorgelegd. In het volgende nummer van Cosun Magazine leest u een kort verslag hiervan.

Leden die vanaf 2000 vijftien jaar bieten hebben geleverd, kunnen een UB-uitkering aanvragen. Leden die aandelen hebben van vóór 2000, ontvangen tevens een BBU-uitkering. De reactietermijn is inmiddels verstreken. Ik doe hier dan ook een dringende oproep aan degenen die voor een uitkering in aanmerkingen willen komen, het formulier alsnog snel in te sturen.

Met ingang van dit jaar bieden we leden die een UB/BBU-uitkering ontvangen, de mogelijkheid om het bedrag of een deel daarvan bij Cosun op een deposito te stallen. Cosun biedt, in vergelijking met bijvoorbeeld banken, een aantrekkelijke rente. Deze beleggingsmogelijkheid kan van pas komen als er niet meteen een andere bestemming is voor dit geld. De vraag is of er dit jaar veel gebruik van zal worden gemaakt. De prijzen van akkerbouwgewassen zijn niet hoog. Een UB/BBU-uitkering kan dan worden gebruikt om eigen financiële buffers aan te leggen of aan te vullen. Elk lid maakt zijn eigen afweging en kan daar nu dus ook de Cosun-ledenfinanciering als alternatief in mee betrekken.

Let op: TTIP

Sinds enige tijd onderhandelen de Verenigde Staten en de Europese Unie over een handelsverdrag dat TTIP wordt

genoemd. Insteek is handelsbelemmeringen aan te pakken, in de veronderstelling dat dit goed is voor de economie en in het belang van de consument. Daar zijn wel wat kanttekeningen bij te plaatsen. De Europese Unie heeft haar landbouwbeleid al in verregaande mate geliberaliseerd en schaft in 2017 de marktordening voor suiker af. In de VS is vorig jaar juist een nieuwe Farm Bill ingevoerd die voorziet in twee instrumenten voor risicobeheer. Het ene betreft prijs-ondersteuning voor akkerbouwers, die in werking treedt als de gemiddelde prijs onder het niveau komt van een vastgestelde referentieprijs. Het tweede is een systeem van inkomenssteun bij klimaatrisico's. Reden genoeg om waakzaam te zijn en op te komen voor de belangen van de Europese suikersector op het wereldtoneel.

Sugar Expert Group

Mede door de omvangrijke voorraden en de lage suikerprijzen op de wereldmarkt heeft de Europese suikersector het zwaar. De Europese Commissie heeft, op voorspraak van de Europese Landbouwraad, een werkgroep ingesteld met deskundigen uit de lidstaten. Op de korte termijn zullen deze experts zich vooral richten op zaken als de exportmogelijkheden van Europese suiker naar de wereldmarkt, die voor enige verlichting kunnen zorgen. Daarnaast is er veel aandacht voor maatregelen om de concurrentiekracht van de sector te versterken, mede met het oog op de tijd na 2017.

Het zaai seizoen loopt alweer op zijn einde, het groeiseizoen 2015 breekt aan. We gaan aan de slag in de hoop op een goede oogst later dit jaar. Die wens ik u van harte toe.

RONDJE LANGS DE LEDEN

Eind februari en begin maart hebben de jaarlijkse kring/afdelingsvergaderingen plaatsgevonden. Op negentien plaatsen in het land hebben leden van de raad van beheer en de directie een toelichting gegeven op de cijfers van 2014 en leden bijgepraat over de verwachtingen voor de korte en de wat langere termijn.

De leden stelden veel vragen over de mogelijke uitbreiding van de suikerproductie. Cosun verwacht de suikerproductie te kunnen uitbreiden na de beëindiging van de Europese suikerquotering. Nu is de afzet van suiker in de EU nog gebonden aan productiequota. Om aan de vraag van de Europese consumenten te kunnen voldoen, moet nu jaarlijks ongeveer 3,5 miljoen ton suiker geïmporteerd worden. Dat verandert in 2017. De Europese suikerbedrijven krijgen dan de ruimte om meer suiker af te zetten op de Europese voedingsmarkt. Cosun denkt een stukje van de markt die nu bediend wordt met

rietsuiker, te kunnen gaan beleveren met suiker afkomstig van de leden. De afschaffing van de quotering biedt wat dat betreft kansen.

Kansen en bedreigingen

Tegelijkertijd komt er echter ook meer concurrentie. Behalve Cosun, zijn er ook andere suikerbedrijven die zullen willen uitbreiden. Bovendien komt er ook meer ruimte voor isoglucose. De quotering van deze zoetstof uit graan wordt ook in 2017 opgeheven. Isoglucose kan suiker niet volledig vervangen, maar in frisdranken bijvoorbeeld is het een alternatief. De prijs op de Europese markt zal nog

meer dan nu afhankelijk worden van de wereldmarktprijs. Nu is de export vanuit de EU nog beperkt. Ook dat verandert in 2017. Als de prijzen in Europa te veel onder druk komen te staan, is afzet op de wereldmarkt een alternatief. Wordt de prijs in Europa te hoog ten opzichte van de prijzen op de wereldmarkt, dan zal er meer suiker geïmporteerd worden. De import blijft gebonden aan regels. Dat betekent dat Europa ook na het einde van de quotering niet overspoeld kan worden met suiker uit bijvoorbeeld Brazilië. De minst ontwikkelde landen kunnen zonder belemmeringen suiker naar Europa verscheppen. De import uit andere landen

is in de praktijk niet mogelijk of wordt beperkt door importquota. De suikerprijs op de wereldmarkt is momenteel erg laag, onder het kostprijsniveau. Dit vanwege een productieoverschot. Cosun verwacht dat de wereldmarktprijs gemiddeld hoger zal liggen dan nu.

Rechten en plichten

Cosun zet in 2017 de deur niet open voor nieuwe telers. Er blijft een systeem waarbij de huidige leden op basis van hun huidige rechten ook in 2017 en daarna bieten kunnen leveren. Alle leden krijgen ook de kans mee te groeien als de markt daar mogelijkheden voor biedt.

In 2017 vervallen de huidige basisreferentie en de daaraan gekoppelde toewijzing. De leden krijgen voor die tijd de mogelijkheid aandelen bij te nemen. Het aantal is beperkt tot een hoeveelheid die past bij de huidige toewijzing van het lid. In 2017 worden de aandelen omgezet in zogenaamde ledenleveringsbewijzen (LLB's) met daaraan gekoppeld een leveringsrecht en een leveringsplicht. De zeggenschap in de coöperatie blijft ondanks deze naamsverandering in handen van de leden. Cosun is en blijft 100% in eigendom van de leden en lid van Cosun kun je alleen zijn als je ook bieten levert.

De leveringsplicht was in veel kringen een punt van discussie. Het belang van de coöperatie loopt daar niet altijd parallel met het belang van het individuele lid. De raad van beheer heeft benadrukt dat het voor Cosun als onderneming van groot belang is dat er elk jaar voldoende bieten geleverd worden. De suikerprijs en daarmee ook de bietenprijs zullen over de jaren sterker gaan fluctueren. Cosun kan niet overleven, wanneer de leden alleen bieten telen in de jaren dat ze een goede bietenprijs verwachten. Vandaar de leveringsplicht van 85% van het basisleveringsrecht. Als een lid door overmacht niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, zal de raad van beheer rekening houden met die omstandigheden.

17% als basis

Een ander discussiepunt was de nieuwe norm voor het suikergehalte. Nu is de basis voor de suikergehalteverrekening 16 %. De raad van beheer wil deze verhogen naar 17%. De basis voor de winbaarheid wil de raad verhogen van 87 naar 91. Dit is in overeenstemming met de kwaliteitcijfers die de afgelopen jaren zijn behaald. Het suikergehalte was in de periode 2010-2014 gemiddeld 16,9%. De winbaarheid gemiddeld 91,3. Vooral bij vroegleveranciers is het suikergehalte gemiddeld lager. Zij krijgen in het nieuwe systeem eerder een aftrek. Daar staat tegenover dat de basisprijs ook aangepast wordt aan het feit dat die van toepassing is op bieten met een hogere kwaliteit.

Wanneer de basiskwaliteit omhoog gaat,

krijgt een groter deel van de telers een aftrek op de basisprijs, omdat ze onder het gemiddelde zitten. Anderzijds is dat tegelijkertijd een stimulans om te proberen de kwaliteit omhoog te krikken. Dit past in de doelstelling van Cosun om de gemiddelde kwaliteit nog verder te verhogen.

Kostprijs

Cosun schuift ongeveer 170.000 ton suiker door naar suikerjaar 2015/16. In 2015 wordt het bietenareaal daardoor kleiner en de campagne korter. Veel leden hadden vragen over het effect daarvan op de kosten. Dat effect valt mee. De variabele kosten zijn veel hoger dan de vaste kosten per ton biet. Door de goede en lange campagne 2014/15 is de kostprijs voor de suiker uit die campagne wat lager. Dit zal niet terug te zien zijn in de bietenprijs van komend jaar, omdat het negatieve effect van de lagere suikerprijs veel groter is. De kostprijs voor de suiker in de komende campagne zal iets hoger zijn door de kortere campagne. Hopelijk staan daar dan ook wat betere prijzen tegenover in 2016. De extra logistieke en opslagkosten voor de doorgeschoven suiker wordt ongeveer gedekt door de bijdrage die de telers hiervoor betalen (€ 5,- per ton bieten).

Jan Willem van Roessel

Jan-Martijn Eggens en zijn vrouw Mariska hebben een Landwinkel

“HET WORDT EXTRA PUZZELEN, DIT JAAR”

Door de nieuwe etiketteringsregels wordt het dit jaar extra opletten met de gewasbescherming, verwacht Jan-Martijn Eggens uit Vroomshoop. Jan-Martijn werkt samen met meerdere buurbedrijven, die zo hun bouwplan optimaliseren.

Flexibiliteit kan een prettige eigenschap zijn op een akkerbouwbedrijf. Half maart nog besloot Jan-Martijn (43) dat het dit jaar toch 4,5 hectare glutenvrije haver moest worden. Telen voor de gezondheidsmarkt was toch aantrekkelijker. “Vorig jaar was de oogst zo goed, dat ik dacht dat ik het dit jaar niet zou hoeven telen, maar op het allerlaatste moment kon het toch.” Zo was hij ook benaderd voor de teelt van 4,5 hectare veldbonen, een gewas dat vroeger veel werd geteeld in de streek, maar op dat verzoek is hij uiteindelijk niet ingegaan. “Er was geen goede zaaimachine en het perceel was minder geschikt. Dus ging het over.”

Valeriaan

“Wij houden van iets nieuws proberen”, vertelt Jan-Martijn. “Mijn vader deed dat ook. We hebben hier bijvoorbeeld ook vaak proefvelden gehad.”

Jan-Martijn heeft in Vroomshoop (“Veenkoloniaal gebied”) een akkerbouwbedrijf van 60 hectare. Hij teelt onder andere 40

hectare zetmeelaardappelen en heeft zich daarnaast toegelegd op intensievere teelten. “We hebben dat gedaan om de arbeid goed te kunnen benutten en daar wat extra’s uit te halen. Een bedrijfsuitbreiding is hier niet te doen. De grond is met een prijs van tegen de 70.000 euro per hectare veel te duur”, vertelt hij. Eggens teelt ondermeer asperges die hij verkoopt in zijn Landwinkel en aan de horeca. Ook teelt hij valeriaan (4 hectare). De wortel levert grondstof voor kalmeringsmiddelen. Het wordt - in perspotjes voorgekweekt - geplant in oktober. Oogsten doet hij ruim een jaar later, in december en januari met een bietenrooier. Die heeft een grote reinigingscapaciteit. “We oogsten met ‘volle toeren op de zonnen’. Bieten reinigen we minder agressief. Het liefst zonder zonnen, want anders beschadig je ze.” In valeriaan zijn maar weinig herbiciden toegelaten. “Je moet dus veel schofelen en wieden”, vertelt hij.

Ook heeft Jan-Martijn andermans gewassen op zijn land, zoals maïs, gerst en bieten. Hij ruilt land met collega’s om gezamenlijk een beter bouwplan te creëren. “De een heeft te veel bieten

in zijn bouwplan. De ander teelt veel graan en heeft behoefte aan meer rooivuchten in het bouwplan. Wij telen daar dan aardappelen. Dat doen we ook op het land van een veehouder die zijn grasland gaat vernieuwen. Hij teelt bij ons maïs. Door die grondruil ben ik op een ruim bouwplan uitgekomen. Het is strategie tegen vrijlevende aaltjes.”

Eggens heeft “schrone grond”. Hij past daarom zo veel mogelijk niet-kerende grondbewerking toe, zodat in de bovenlaag het organisch stofgehalte op peil blijft. Ook zaait hij veelvuldig groenbemester (multiresistente bladrammenas) en hakselt hij stro. Dit jaar zaait hij op een schaduwrijke deel, waar het gewas slechter rijpt, ook een bloemenmengsel. “Goed voor de vergroening en de goodwill in de omgeving”, zegt hij.

Nieuwe etikettering

Bieten teelt Jan-Martijn niet veel dit jaar. “Slechts een klein hoekje: 3,75 hectare. Vorig jaar was dat nog 6,5.” Eggens zaait standaard in de eerste helft van april. “We zijn geen extreem vroege zaaiers. Wij hebben liever dat de biet vlot doorgroeit. Maar wat de maand verder brengt, weet je natuurlijk nooit zeker. Vorig jaar mei viel hier meer dan 100 mm water. Er is toen veel verzopen.”

Eggens teelt Isabella KWS. “We hebben hier in het verleden ‘een schadegevalletje rhizoctonia’ gehad. Dat heeft veel buikpijn en extra werk opgeleverd. Maar met Isabella heb je praktisch geen rotte bieten.” Afgelopen jaar was de oogst “tegen de 100 ton per hectare”. Het suikergehalte viel met 16,65 “wat” tegen. De bieten hadden in augustus en september te lijden van stemp-hylium en cercospora. Hij heeft gespoten met Retengo Plust. Dat mag maar één keer gebruikt worden. Jan-Martijn heeft daarna Spyrale en Opus Team ingezet, maar het resultaat viel enigszins tegen. “Ik ben benieuwd hoe dat dit jaar met de nieuwe etiketteringsregels gaat uitpakken, met de inperking van het aantal toepassingsmomenten. Een aantasting door stemphylium of cercospora kun je van tevoren aan de keukentafel niet zien aankomen. Dat is handelen naar bevind van zaken. Dat wordt dus extra puzzelen, dit jaar”, zegt Eggens.

Lds

Ook werken met de lagedoseringssystematiek wordt wat moeilijker door de nieuwe etikettering, verwacht hij. “Tot nu toe kon je telkens met hetzelfde middel bijsturen als je zag dat het niet goed genoeg werkte. Stel, dat je een middel maar drie keer mag gebruiken. Als de dosering dan te laag is, kun je dat niet zo gemakkelijk meer herstellen en als je te hoog zit, spuit je te veel. Dat is ook niet de bedoeling. Het wordt dus extra opletten bij het zoeken naar de juiste balans. Doordat een maximum wordt gesteld aan het aantal keren dat je een middel mag gebruiken, moet je dus een alternatief zoeken. Je hebt dus meer midde-

“Arbeid goed benutten”

len nodig om in het uiterste geval aan de noodrem te kunnen trekken. De reductie die we tot nu toe gehaald hebben, is goed, maar of dit tot nog meer reductie leidt?”

Eggens werkt meestal samen met zijn toeleverancier een bestrijdingsplan uit. “Maar zodra ik in de bieten een probleem heb en het is me te ingewikkeld, kijk ik op de gewasbeschermings-app van het IRS en haal ik toch de agrarische dienst erbij”, vertelt hij. Eggens loopt met zijn teeltbegeleider van ForFarmers minimaal een keer per week alle gewassen langs. Soms zelfs vaker. “Twee zien meer dan een”, vindt Jan-Martijn. Zodra de gewassen mooi dicht zijn, wordt het “een rondje minder”.

Op Eggens bedrijf zorgen in het voorjaar vooral melde, muur en perzikkruid voor problemen. Met lds zijn die op zich goed in bedwang te houden. Eggens is ook anderszins een zuinige spuitser: hij heeft amper restvloei-stof na een spuitbeurt. “Als je je percelen goed kent, kun je met minder middel toe”, stelt hij. “Altijd goed nadenken bij wat je doet. Dus ook nooit groeistof spuiten in graan en daarna meteen de bieten in met de spuit.”

Driftreductie

“Spuiten is voor een belangrijk deel ook ervaring”, vervolgt hij. “Door onze bedrijfssituatie kan ik gemakkelijk het beste spuitmoment afwachten. Een heel klein beetje wind mag. Soms is dat juist beter om het middel goed te laten indringen in het gewas. Maar met wind, zoals je die in de polder en aan de kust vaak hebt, is het een heel ander verhaal dan bij ons.”

Ton Schönwetter

A photograph of Piet Hein Merckens, a middle-aged man with grey hair, wearing a dark suit and a patterned tie. He is gesturing with his hands while speaking. The background is slightly blurred, showing an office or meeting room with large windows.

"DE AARDAPPEL BUSINESS IS GLOBAL BUSINESS"

"Als je wilt groeien in winst en omzet moet je investeren", aldus Piet Hein Merckens, sinds vorig jaar algemeen directeur van Aviko. Merckens werkte eerder bij grote, internationale concerns als Procter & Gamble, Douwe Egberts en Wessanen.

Wie het fabrieksterrein van Aviko in Steenderen op loopt, waant zich in een voedselveiligheidsburcht. Om door het draaihek te komen is een veiligheidspasje nodig. Registratie vooraf verplicht. Net als haarnetje, oordoppen, helm, hygiënekleding en bedrijfsschoeisel. Voor de voedselveiligheid van het eindproduct wordt niets aan het toeval overgelaten.

"Aviko is een kwaliteitslabel. Je bouwt eraan voor de langere termijn. Voor de volgende generatie. Aviko zit in Europa in een zeer competitieve markt. Onze klanten stellen hoge eisen. Wij denken vanuit de waarde van de aardappel voor de klant. Het kost niet alleen. Het levert ook geld op. Bij dit soort investeringen moet je denken in opbrengsten, niet alleen in termen van kosten. Die zijn integraal onderdeel van de fabriek", vertelt Piet Hein Merckens.

Expansie

Merckens (52), sinds september vorig jaar algemeen directeur van Aviko, is vanuit het hoofdkwartier van Aviko in Steenderen verantwoordelijk voor de verdere expansie van de aardappelverwerker in Europa en Azië. Verbetering van de productiecapaciteit op bestaande locaties hoort daar ook bij. Aviko heeft de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in verbetering van het productieproces. Ook in Steenderen. Dit jaar staat op die locatie de bouw van een vrieshuis op de agenda. "Een vrieshuis om de hoek betekent minder vrachtwagenbewegingen en dus een flinke besparing

op de vervoerskosten. Hoe lager de kosten, hoe beter voor de marktpositie en de continuïteit van het bedrijf", aldus Merckens. "Investeren is een continu proces. Dat zul je moeten blijven doen. Zeker als je wilt groeien in winst en omzet. Het gaat erom dat je beter bent dan je concurrent. De inzet is hoge kwaliteit tegen lage kosten", zegt hij.

Groeimarkt

Tachtig ton verse frites draait de fabriek in Steenderen iedere dag. En op een andere lijn nog eens even zoveel tonnen diepgevroren frites. Aviko is een van de vier grootste fritesproducenten ter wereld. Een derde lijn draait per dag vele tientallen tonnen rösti,

"Aviko is een kwaliteitslabel"

hash browns en andere aardappelspecialiteiten. Jaarlijks verwerkt het bedrijf 1,7 miljoen ton aardappelen. Onder de afnemers van de producten zijn grote internationale winkelketens zoals Ikea, voedselverwerkende bedrijven en quickservicebedrijven als McDonald's en Kentucky Fried Chicken en restaurants en kantines van bedrijven en instellingen. "In Europa, onze thuismarkt, zijn we in concurrentie met wereldspelers, maar ook met lokale spelers. Elke afzetmarkt heeft zijn eigen dynamiek", vertelt Piet Hein. Om die reden ook is Aviko voortdurend op zoek naar mogelijkheden om internationaal en regionaal zijn marktpositie te versterken en te verbeteren. Afgelopen jaar heeft het bedrijf daartoe ondermeer een meerderheidsbelang genomen in een specialiteitenfabriek in Zuid-Duitsland en in een fritesfabriek in China. In België wil Aviko om de afzetgroei te kunnen bijbenen investeren in uitbreiding van de eigen productiecapaciteit. Het bedrijf heeft al een specialiteitenfabriek in West-Vlaanderen. Ondermeer de Antwerpse haven is aantrekkelijk, met het oog op de export van diepgevroren producten, want "die gaan de hele wereld over". Anders dan versproducten. "De reisafstand daarvoor is beperkt. Door hun beperkte houdbaarheid moet je daarmee juist dicht bij je thuismarkt en je teeltgebied zijn."

Zware concurrentie

In Europa heeft Aviko te maken met zware concurrentie. Van onder andere drie Amerikaanse en Canadese concerns. Toch ziet Merckens volop groeimogelijkheden. De afzetgroei moet ondermeer komen van nieuwe, innovatieve aardappelproducten. Van variatie, gebruiksgemak, smaak en "het creëren van een behoefte". Daarmee is nog een wereld te winnen, stelt Merckens. "Gestoomde aardappel, smaakt heel anders dan gebakken of gefrituurde aardappel. Er is een grote wereld naast rijst en pasta." En niet onbelangrijk: "De Europese consument is bereid te betalen voor kwaliteit."

Piet Hein: "Wij zijn bezig met een strijd om de consument door hem uit te leggen hoe heerlijk aardappel in de dagelijkse maaltijd smaakt. We doen dat met aardappelverwennerij en door gebruiksgemak te creëren." De ambitie is: de aardappel weer dagelijks terug in de keuken, stelt Merckens. "En je moet de consument uitleggen waarom. De aardappel is een mooi natuurproduct. Een aardappel smaakt van zichzelf. Daar kan geen rijst of pasta tegenop. Het is een mooi platform om nieuwe producten mee te ontwikkelen. Die toegevoegde waarde moet je creëren in een eendrachtig samenspel tussen telers, verwerkende industrie en klanten."

Winstgevend groeien

"De aardappel business is global business. Maar de concurrentieslag wordt per werelddeel uitgevochten", aldus Piet Hein. "De opdracht van Aviko is de aandeelhouders tevreden te stellen. Het

"Het gaat erom dat je beter bent dan je concurrent"

gaat erom dat we winstgevend groeien en zo continuïteit bieden. Aan het bedrijf en aan de toeleveranciers. We willen Europees kampioen zijn. Dat betekent continu investeren in de productiecapaciteit van de aardappelverwerking en in je toekomst in diepvriesproducten, specialiteiten en andere producten. Vandaar ook dat we investeren in China, een strategische groeiemarkt. Dat is overigens een markt, waarvoor geldt: Alles is mogelijk, niets is gemakkelijk."

Locomotief

De aardappelmarkt kan grillig zijn. Aviko heeft hierin een lastige positie. Met aan de ene kant afnemers die hoogste kwaliteit tegen stabiele, zo laag mogelijke prijzen willen en die vaak met langere termijncontracten werken. En aan de andere kant de aardappeltelers die de hoogste prijs willen. En daartussenin een grondstoffentoevoer die gegarandeerd moet zijn, om te kunnen produceren. De balans in dat spanningsveld zoekt Aviko via teeltcontracten en de aardappelpool. Merckens: "De prijs die de teler voor zijn aardappelen krijgt, is belangrijk, maar niet het enige dat telt. Het gaat ook om de continuïteit van het bedrijf en om behoud van marktpositie. Dat kan alleen als én klanten met ons product geld kunnen verdienen én de toeleverancier met zijn aardappelen. Een teler beseft dat. De prijs moet competitief kunnen zijn. Ook in concurrentie met andere teelten. Aviko en de telers hebben elkaar nodig binnen dat grotere geheel. Het gaat hier niet om even 'snel geld verdienen', maar om op langere termijn te kunnen voortbestaan. Vandaar ook onze betrokkenheid bij de aardappelpool."

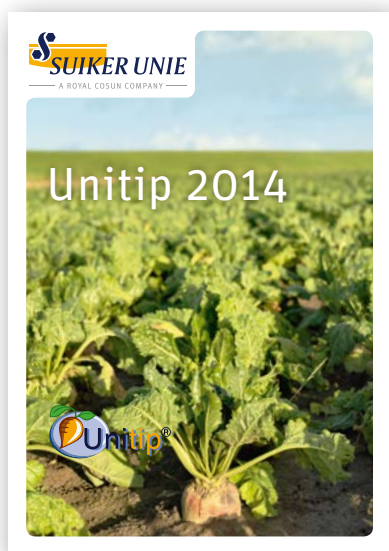
"Aviko is een sterke locomotief", zegt Merckens. "In Europa zijn we in aardappelen een belangrijke speler met een kwaliteitsmerk. We zijn in de positie de aardappel op de kaart te zetten en er een goede afzetmogelijkheid voor te organiseren. Aviko is een soort powerhouse. Een sterke trekker voor de teelt en een stabiel afzetkanaal voor de teler."

Ton Schönwetter

LERING UIT UNITIP

Om de doelstelling 1890 waar te maken is het nodig tijdig ziekten en plagen te signaleren, te weten welke maatregel moet worden uitgevoerd en dat te doen op het juiste moment. In de Unitip-bijeenkomsten van de afgelopen maanden zijn lessen getrokken voor verbetering daarin.

1 890 staat voor het verbeteren van de suikeropbrengst naar 16.200 kg suiker in 2020. Middels een ambitieus plan werken we aan een hoger suikergehalte, 18%, en hogere wortelopbrengst, 90 ton. Wat dit betreft is het nieuwe bieten-

seizoen veelbelovend, de uitzaai ging immers vroeg van start. Eind maart was al bijna 50% gezaaid, voornamelijk op de klei. Vooral in Zuidwest-Nederland is de inzaai vroeg begonnen. Ook in de kleigebieden in het midden en noorden zijn in de eerste helft van maart al veel bieten gezaaid. Tussen eind maart en de tweede week van april lag de zaai stil vanwege regen. In gebieden met lichtere grond was de bodemsituatie nog niet overal geschikt voor het precieze zaaiwerk. Daar moest het overgrote deel van de bemesting nog worden uitgevoerd.

Opvallend is, dat ondanks een winter zonder vorst de bodemstructuur gemiddeld genomen goed is. We ervaren de zegeningen van een prima najaar, waarin de oogst van gewassen heeft plaatsgevonden onder goede omstandigheden en overvloedige neerslag is uitgebleven. Een groot verschil met vorig jaar, toen op kleigrond soms drie of vier bewerkingen

nodig waren om een geschikt zaaibed te krijgen. Dit jaar kon over het algemeen eenvoudig een goed zaaibed worden verkregen.

Veel aandacht gaat uit naar het voorkomen van schade door muizen. Door de zachte winter vormen dit jaar in de bieten muizen een groot schaderisico. Tijdig alternatief voer aanbieden voorkomt dat muizen op zoek gaan naar het bietenzaad. Ook kan schade worden voorkomen door het zaad voldoende af te dekken met grond. Niet te ondiep zaaien helpt ook. Pas wel op dat niet te diep wordt gezaaid.

Teelt Optimalisatie Plan

In de afgelopen maanden zijn in alle regio's in totaal ruim veertig Unitip-bijeenkomsten geweest. Daar is gesproken over het succes van de teelt van het afgelopen jaar, over wat we ervan hebben geleerd en hoe het in het vervolg toch nog weer beter kan.

Een van de topics was de zorg voor bladgezondheid. Elke Unitip-teler is zich ervan bewust dat het blad tot aan de oogst groen moet blijven. Een juiste bladschimmelbestrijding is cruciaal voor een goed suikergehalte en een goede wortelopbrengst.

In de bijeenkomsten is veel gesproken over schimmelherkenning, het gebruik van het beste middel en het volgen van de ontwikkeling van schimmels gedurende het seizoen. Veel telers hebben er moeite mee dit alles goed uit te voeren. De agrarische dienst heeft in 2014 in het kader van TOPteelt (Teelt Optimalisatie Plan) in enkele regio's extra aandacht geschonken aan de juiste bestrijding van bladschimmels. In TOPteelt werkt de buitendienst in grotere regio's samen om in een bepaalde periode een teeltprobleem gestructureerd aan te pakken. Eerst wordt beoordeeld aan welk probleem moet worden gewerkt en hoe hierbij de teler het beste kan worden ondersteund. In 2015 wordt deze actie op het gebied van bladschimmelbestrijding ook in alle andere regio's uitgevoerd. In het noordoosten is als aandachtspunt bietencystealtjes gekozen.

Over het algemeen kon eenvoudig een goed zaaibed worden verkregen

Andere, veel besproken onderwerpen tijdens de Unitip-bijeenkomsten waren bemesting, bodemkwaliteit, insectenbestrijding en teeltkosten. De meest opmerkelijke teeltaspecten van het afgelopen jaar zijn samengevat in het Unitip-jaarverslag 2014. Alle Unitip-deelnemers hebben dit verslag reeds ontvangen. Voor andere telers is het beschikbaar via www.Cosunleden.nl onder Unitip.

Areaal 2015

Nu de eerste bieten zijn gezaaid, is Suiker Unie weer begonnen met de eerste voorbereidingen voor de nieuwe campagne. Zo moet de agrarische dienst de rayons indelen en het vervoer aanbesteden. Om

De eerste bieten kwamen al boven op 25 maart

een en ander goed voor te bereiden is het belangrijk per teler tijdig het areaal suikerbieten en de ligplaatsen in beeld te hebben. Vooral het areaal heeft dit jaar extra aandacht nodig. Door het doorschuiven van suiker heeft bijna iedereen een kleiner areaal in 2015 of zelfs helemaal geen bieten. Het opgegeven areaal bij de zaadbestelling kan dan ook tussentijds nog zijn gewijzigd.

Pieter Brooijmans

BETACAL TELERREGELING

Bientelers die hiervoor in aanmerking komen, kunnen opgave doen voor de Betacal telerregeling 2015. Zij zijn zowel per post als per email geïnformeerd over hun Betacal-recht. Opgave voor deelname aan de telerregeling kan tot 1 mei.

Het is tevens mogelijk extra Betacal te bestellen. Ook telers die hun recht van 2015 al benut hebben in een voorgaand jaar, kunnen een hoeveelheid Betacal bestellen. Deze extra bestellingen buiten de telerregeling zijn mogelijk zolang de voorraad strekt.

De uitlevering van Betacal start bij het begin van de campagne en loopt door tot de start van de volgende campagne.

Nieuw is de mogelijkheid om een driejarig contract af te sluiten. Levering van Betacal voor de komende jaren is zo gegarandeerd. De telerregeling biedt veel keuzemogelijkheden.

Bestellen

Bestellen van Betacal kan via het speciaal daarvoor ontwikkelde formulier, maar kan gemakkelijker via het ledenportaal. Via het keuzemenu kan de bestelprocedure stap voor stap worden doorlopen. Alle relevante informatie zoals de prijzen en de leveringsvoorwaarden staan eveneens in het ledengedeelte van het ledenportaal.

OMSTANDIGHEDEN BEPALEN HERBICIDENDOSERINGEN

De doseringen van de middelen in de LDS-combinatie hangen af van zowel het stadium van de bieten als van de onkruiden. Verder heeft het weer rondom de toepassing invloed op de effectiviteit van de toegepaste onkruidbestrijdingsmiddelen en de verdraagzaamheid van de bietenplanten. Houd hier bij het kiezen van de doseringen rekening mee. De nieuwe applicatie IRS-LIZ-onkruidbeheersing op www.irs.nl kan hierbij helpen.

Foto: Bieten tussen de rijen zijn meestal onkruidbieten.

ONKRUIDBIETEN

Staan er onkruidbieten (uit zaad van schieters uit verleden) in uw bietenperceel, schoffel deze tussen de rijen weg vanaf ongeveer het vierbladstadium van de bieten. Zaad van onkruidbieten kiemt vaak over een langere periode, dus herhalen van de schoffelp bewerking kan nodig zijn.

Verwijder onkruidbieten in de rij handmatig vanaf het moment dat de bloeistengels een stuk boven het gewas komen. Onkruidbieten schieten al vanaf ongeveer begin juni. Als er erg veel onkruidbieten in de rij staan, overweeg dan om deze met glyfosaat te bestrijden. Hiervoor kunt u apparatuur voor aardappelopslagbestrijding inzetten (zie kader aardappelopslagbestrijding).

Zijn de bieten en/of het onkruid in het kiembladstadium, dan kunt u lage doseringen van fenmedifam (80 g/ha) + metamitron (350 g/ha) + ethofumesaat (100 g/ha) + olie (0,5 l/ha) toepassen. Zijn de onkruiden groter dan het kiembladstadium, verhoog dan de LDS-doseringen met 50% of met 100% als de bieten minimaal in het tweebladstadium zijn. Voeg bij probleemonkruiden eventueel een extra middel toe (zie Gewasbeschermingsupdate 2015).

Corrigeer voor omstandigheden

Voor een goed bestrijdingsresultaat zonder of met beperkte gewasschade is het verstandig om de gekozen doseringen te corrigeren voor de omstandigheden voor, bij en na de bespuiting. De belangrijkste correctiefactoren zijn de hoeveelheid vocht, de temperatuur en de bewolking rondom de toepassing.

Vocht

Is het de dagen voor de toepassing vochtig geweest (regen, dauw, hoge luchtvochtigheid), dan hebben planten een dunne waslaag en kan men de dosering met 15 tot 30% verlagen. Verhoog de dosering met 15 tot 30% als het de dagen voor de toepassing droog (en zonnig) is geweest.

Temperatuur

Ook de temperatuur heeft een belangrijke invloed op de agressiviteit van de middelencombinatie.

Bij vorst (kouder dan -3°C aan de grond) in de nacht voorafgaande aan of volgende op de geplande bespuiting, stel deze dan uit.

Bij grote temperatuurverschillen tussen dag en nacht (meer dan 16°C) zijn de bieten en onkruiden gevoeliger voor de bespuiting. U kunt dan de dosering met 10 tot 15% verlagen. Als het op de dag van toepassing warmer wordt dan 20°C is het advies om de doseringen met 5 tot 15% te verlagen. Houd het hoogste percentage aan als het de dagen voor de toepas-

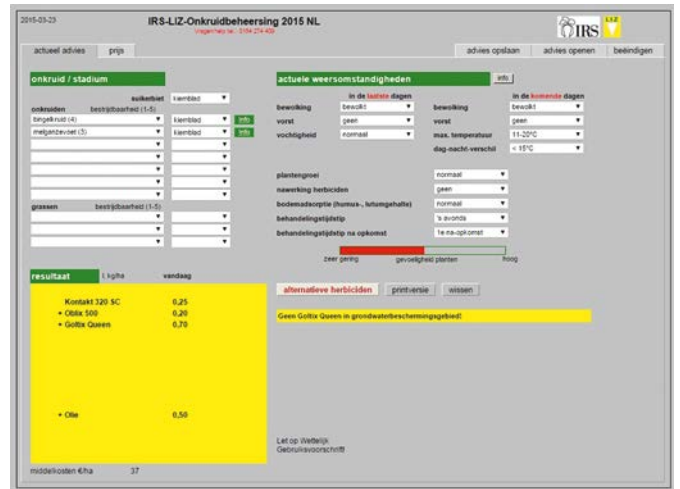
sing koud is geweest. Als het warmer wordt dan 25°C kunt u de doseringen met 20-35% verlagen. Overigens is het bij warm, zonnig weer overdag altijd beter om 's ochtends vroeg of 's avonds te spuiten.

Spuut op gezond gewas

Verder geldt dat u voorzichtig moet zijn met spuiten op slecht groeiende bieten (dosering met ongeveer een kwart reduceren). Deze kunnen dan de middelencombinatie minder goed verdragen. Als het bietengewas sterk is aangetast door bijvoorbeeld insecten of hagel, geef het dan eerst een paar dagen de kans om te herstellen voordat u gaat spuiten.

Gebruik nieuwe applicatie

In de nieuwe applicatie IRS-LIZ-onkruidbeheersing kunt u aangeven welke onkruiden er op uw perceel staan, hoe groot deze (en de bieten) zijn en welke omstandigheden rondom de bespuiting van toepassing zijn. Op basis hiervan geeft de applicatie aan welke middelen in welke doseringen geadviseerd worden om de onkruiden effectief te bestrijden, zonder de

Met de nieuwe applicatie IRS-LIZ-onkruidbeheersing kan men op www.irs.nl de adviescombinatie bepalen.

groei van het bietengewas te veel te remmen. Zo voorkomt u dat u onnodig teveel of te weinig herbiciden toepast.

Peter Wilting

Goede bestrijding van aardappelopslag zonder schade aan bietengewas met metamitron.

AARDAPPELOPSLAGBESTRIJDING

Door de zachte winter is de kans op aardappelopslag op bietenpercelen in een rotatie met aardappelen vrij groot. Bestrijd dit onkruid volledig, onder andere om te voorkomen dat de besmetting met aardappelcystenaaltjes toeneemt. U kunt aardappelopslag effectief bestrijden met glyfosaat of metamitron.

Glyfosaat

Glyfosaat (bijvoorbeeld Roundup) is zeer effectief tegen aardappelopslag. Als er niet te veel staat kunt u met water verdund middel (1:5) toedienen met bijvoorbeeld een selector. Staat er te veel om handmatig te behandelen, dan bent u aangewezen op bijvoorbeeld een kappenspuit of een rol boven het bietengewas.

Op www.irs.nl/aa staan personen/bedrijven die een dergelijk werktuig beschikbaar hebben (aanvullingen zijn welkom).

Metamitron

U kunt aardappelopslag ook effectief handmatig bestrijden met een verdunde oplossing (1:5) metamitron (bijvoorbeeld Goltix SC). Bevochtig de gehele aardappelplant hiermee. Voordeel van deze methode is dat bietenplanten hiervoor niet gevoelig zijn. Denk er wel aan dat u de maximaal toegestane dosering van het product per hectare niet overschrijdt.

Meer informatie over aardappelopslagbestrijding vindt u in hoofdstuk 6 van de Teelthandleiding op www.irs.nl.

WEES ALERT OP VOORJAARSPROBLEMEN

Zodra de bieten gezaaid zijn worden ook de ziekten en plagen van de suikerbiet actief. De ontwikkelende bietenplant is immers hun voedsel. In dit artikel een aantal zaken die u vanaf de zaai tot aan de gewassluiting kunt tegenkomen.

Verskillende schimmels kunnen wortelbrand in suikerbieten veroorzaken: rhizoctonia, aphanomyces, pythium en phoma.

Insecten en andere plagen kunnen behoorlijke schade veroorzaken, waarbij zelfs planten wegvallen. De belangrijkste vreters zijn hazen, ritnaalden en emelten. In natte voorjaren kunnen ook slakken schade veroorzaken op met name kleigronden. Hazen vreten van de bladeren van jonge planten. Ze bijten hierbij de bladeren allemaal op dezelfde hoogte af en volgen hierbij vaak de rij. Ritnaalden vreten ondergronds aan planten tot het zesbladstadium en emelten komen vaak 's nachts boven de grond om stengels door te vreten of bladeren aan te vreten tot aan het vierbladstadium. Slakken kunnen zowel boven als onder de grond vraat veroorzaken tot aan het twebladstadium. Indien u aantasting waarneemt, graaf dan met een mesje rondom de wegvallende plant om de veroorzaker terug te vinden.

Want als slakken de oorzaak zijn, dan kunt u deze nog bestrijden door slakkenkorrels te strooien. Tegen hazen, ritnaalden en emelten is na zaai niets meer te doen.

Aaltjes

Er zijn verschillende soorten aaltjes die suikerbieten kunnen aantasten. In het voorjaar zijn bietencysteaaltjes, wortelknobbelaaltjes en vrijlevende wortelaaltjes (trichodoriden) de meest voorkomende aaltjes. Aantasting is te herkennen doordat planten achterblijven in groei. Dit is het beste te zien op het moment van sluiten van het gewas. Aangetaste planten blijven dan vaak pleksgewijs (ver) achter. Het beste is om de planten voorzichtig met een schepje uit de grond te halen. Bij bietencysteaaltjes zijn witte, ronde cysten (ca. 1 mm groot) op de wortels

Vertakkingen en verdikkingen van de wortels door wortelknobbelaaltjes. Hierdoor blijven planten achter in groei.

zichtbaar met een loep. Wortelknobbelaaltjes zijn te herkennen aan verdikkingen op de wortels. Bovendien zijn de wortels vaak vertakt. Ook bij aantasting door vrijlevende wortelaaltjes vertakken de wortels, waarbij grote en kleine planten in de rij elkaar af kunnen wisselen. Op het moment dat u aantasting constateert is er in het seizoen niets meer aan te doen. Leg wel de plekken vast om aantasting in komende jaren (en ook in andere gewassen) te voorkomen.

Wortelbrand

Wortelbrand of kiemplantwegval wordt veroorzaakt door de schimmels rhizoctonia, pythium, phoma en aphanomyces. Om wortelbrand te voorkomen is al het pillenzaad behandeld met thiram en hymexazool. Thiram beschermt het zaad

onder andere tegen phoma en pythium. Hymexazool geeft in het kiemplantstadium een goede bescherming tegen de bodemschimmels aphanomyces en pythium. Bij zeer zware druk van schimmels, te lage pH of slechte structuur kunnen bieten toch worden aangetast. Aphanomyces veroorzaakt zogenaamde afdraaiers en kan de bieten ook later in het seizoen aantasten, waardoor insnoering en/of wortelrot ontstaat. Rhizoctonia kan ook bij de rhizoctoniaresistente rassen kiemplantwegval veroorzaken. Dit komt omdat de resistentie pas in het 6-8 bladstadium van de suikerbiet gaat werken. Preventie-maatregelen voor veel kiemplantenschimmels in suikerbieten zijn een optimale pH,

een goede ontwatering en een goede bodemstructuur.

Versterkende rol

Planten die niet goed groeien hebben sneller en meer schade dan planten die goed kunnen groeien. Belangrijk is dus dat alle randvoorwaarden voor de teelt kloppen. Hierbij kunt u denken aan een goede bodemstructuur (tot onder de bouwvoor) een optimale pH en bemesting. Kloppen de randvoorwaarden niet, dan versterken ze de schade door ziekten en plagen.

Bram Hanse

Elma Raaijmakers

KOM OOK NAAR DE PRAKTIJKDAG SUIKERBIETEN EN CICHOREI

Op 2 juli 2015 houden IRS en PPO een praktijkdag suikerbieten en cichorei. Deze praktijkdag vindt plaats op de PPO-locatie Vredepeel (Vredeweg 1, Vredepeel).

We bieden u een uitvoerig programma aan. Er is een doorlopende bedrijvenmarkt en via een geleide rondgang, die zowel 's morgens als 's middags plaatsvindt, kunt u kennis nemen van diverse thema's in suikerbieten en cichorei. Zoals: rassen, bemesting, bladschimmels, organische stof, diagnostiek en onkruidbeheersing.

Zie ook www.wageningenur.nl/suikerbietencichorei2015.

ZIEKTEN EN PLAGEN APPLICATIE

Voor de herkenning van ziekten en plagen van de suikerbiet is een online applicatie ontwikkeld (www.irs.nl). Deze applicatie is ook als app voor Android en iOS beschikbaar, de app vergemakkelijkt de diagnose in het veld. De ziekten en plagen app is ook oproepbaar via de IRS-app, maar ook separaat te downloaden en te gebruiken (zie www.irs.nl/app).

Play Store
(Android)

iTunes Store
(iOS)

Rubriek onder
verantwoordelijkheid van:

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom

Tel.: +31 (0) 164 274 400
Fax.: +31 (0) 164 250 962

irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie: Jurgen Maassen

KORT NIEUWS

The screenshot shows the COSUN Ledenportaal interface. The main heading is 'Opgave ligplaatsen – Leveringsvoorkeur en afronden'. Below it, there's a table for 'Geregistreerde voorkeur structureel vroegjaat' with columns for 'Ligplaats', 'Hectare', and 'Uw voorkeur - in hectare per maand'. The table has rows for 'Schapendijk' and 'Totaal'. The 'Schapendijk' row shows 3.00 hectares. The 'Totaal' row shows 3.00 hectares. There are also buttons for 'Terug' and 'Voltooien'. On the right side, there's a sidebar with 'Campagne 2015' information, including 'Areaal: 4.00 ha' and 'Toewijzing: 49652 kg', and a section for 'Indelingen'.

OPGAVE LEVERINGSWENS EN AREAAL

Om zo vroeg mogelijk precies in beeld te hebben hoeveel bieten zijn uitgezaaid, wordt al na de zaaiperiode het opgavenformulier voor de leveringswens, de ligplaatsen en het aantal hectares toegestuurd. U krijgt per brief en e-mail het verzoek hierover opgave te doen. De aanpassingen kunt u het beste doorgeven via het ledenportaal. Op het in 2014 volledig vernieuwde portaal is het mogelijk, ook met smartphone en tablet, alle ledengerichte informatie te raadplegen. Inmiddels maakt ruim 90% van de telers gebruik van het portaal.

VOORZITTER RAAD VAN TOEZICHT GERIDDERD

Vanwege zijn jarenlange bestuurswerk voor waterschap Hunze en Aa's heeft Jakob Bartelds, de voorzitter van de raad van toezicht, op 24 maart de Koninklijke onderscheiding Ridder in de Orde van Oranje Nassau ontvangen. Jakob was sinds 2001 lid van het dagelijks bestuur van dit

waterschap en locodijkgraaf. De versierselen werden hem opgespeld door Henk Brink, de Drentse lococommissaris van de Koning. De uitreiking vond plaats tijdens het afscheid van het oude waterschapsbestuur.

VRAAG EN ANTWOORD

DIT JAAR ONTVANG IK EEN UB- EN EEN BBU-UITKERING. KAN IK VERVOLGENS GEWOON BIETEN BLIJVEN LEVEREN?

Als u dit jaar (na vijftien jaar aaneengesloten geleverd te hebben) een UB-uitkering (uitkeringsregeling bietenleveringen) aanvraagt en u heeft ook aandelen van voor 2000, worden ook die aandelen uitbetaald. Voor dat aantal aandelen ontvangt u een gelijk aantal aandelen terug. U blijft dus gewoon lid en kunt in 2015 gewoon bieten leveren. Als er omstandigheden zijn waardoor u het aandelenbezit wilt wijzigen, bijvoorbeeld door een bedrijfs-overname, kunt u contact opnemen met uw contactpersoon bij de agrarische dienst.

